

Către:

**Guvernul Republicii Moldova,
Parlamentul Republicii Moldova,
Instituțiile de drept din Republica Moldova,
Ambasade și instituții internaționale în Republica Moldova**

**APEL
cu ocazia Zilei Internaționale a ONU pentru susținerea victimelor torturi**

La 26 iunie este marcată Ziua Internațională a ONU pentru Susținerea Victimelor Torturii. Cu această ocazie, organizațiile societății civile vin cu un Apel adresat Guvernului, Parlamentului și altor instituții de drept din Republica Moldova, constatând și solicitând următoarele:

Conform tratatelor internaționale la care este parte, Republica Moldova este obligată să creeze mecanisme eficiente de prevenire și eradicare a torturii, a tratamentelor inumane și/sau degradante.

Republica Moldova este frecvent condamnată la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) pentru încălcarea art. 3 CEDO (interzicerea torturii, tratamentelor inumane sau degradante). Până la 31 decembrie 2019, CtEDO a constatat 151 de violări pe art. 3 CtEDO în privința Republicii Moldova.

Constatăm că documentarea torturii și altor tratamente inumane și/sau degradante nu este întotdeauna efectuată eficient, ceea ce face dificilă investigarea cazurilor și atragerea la răspundere a vinovaților. Comitetul European pentru Prevenirea Torturii (CPT) a recomandat transferarea serviciului medical din centrele de detenție în subordinea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. Cu toate acestea, noul Plan Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului, adoptat recent de Parlament, nu prevede măsuri pentru asigurarea independenței personalului medical din locurile de detenție.

Respectarea drepturilor pacienților în instituțiile penitenciare din Republica Moldova rămâne a fi defectuoasă. Persoanele aflate în detenție se plâng de încălcarea drepturilor fundamentale. În unele cazuri, nu sunt luate măsuri eficiente pentru asigurarea dreptului la asistență medicală independentă, inclusiv investigații diagnostice în instituțiile medicale publice, pentru prescrierea corectă a tratamentului necesar. Deseori este invocată imposibilitatea transportării deținuților, întrucât escortarea necesită atât implicarea serviciilor suplimentare, personal și a mijloacelor de transport specializate.

Nevoile și problemele victimelor torturii și a familiilor acestora sunt deseori trecute cu vederea. Drepturile victimelor sunt ignorate, iar reabilitarea comprehensivă a acestora nu a fost niciodată printre prioritățile instituțiilor statului. Legea 137, privind reabilitarea victimelor infracțiunilor, adoptată de Parlament la 29 iulie 2016, nu oferă remedii suficiente și mecanisme clare pentru victime și nu este în deplină concordanță cu Convenția ONU împotriva torturii. Atât victimele directe ale torturii, tratamentelor inumane sau degradante, cât și cele indirecte au nevoie de o reabilitare comprehensivă pentru a-și trăi viața cu demnitate.

Cauza lui Andrei Brăguță, un tânăr de 32 de ani, care a murit aflându-se în custodia statului, în august 2017, unde a ajuns după un incident în trafic, în continuare se află pe masa judecătorilor. Subiectul a fost intens mediatizat după imaginile care au scandalizat opinia publică, în care Andrei Brăguță este lovit fără milă de colegii de celulă, iar gardienii din izolator par să nu facă nimic pentru a-i opri. Avocatul familiei Brăguța amintește că Guvernul Republicii Moldova urmează să implementeze recomandările Comitetului ONU împotriva Torturii formulate din anul 2017, pentru: a) instituirea de proceduri clare de comportament a poliției în situații similare, b) asigurarea unui nivel de asistență medicală în sistemul penitenciar, conform standardelor minime ale CPT, c)

creșterea capacității de investigare a infracțiunilor de tortură de către procuratură și d) asigurarea justiției în cazurile de tortură. Până în prezent, evoluțiile sunt nesemnificative.

Venim cu acest apel pentru a arăta cum se schimbă viața umană, prețul pe care îl plătesc oamenii, restabilindu-și drepturile sale. Aderarea la acest eveniment reprezintă un act de solidaritate. În cele din urmă, tortura și tratamentele inumane provoacă daune nu numai victimei, ci și celor din jur – familie, prieteni, societate.

Condițiile de detenție din penitenciarele Republicii Moldova, în special în penitenciarul nr. 13, nu corespund standardelor minime de prevenire și combatere a torturii, tratamentelor inumane sau degradante. Un nou penitenciar care să substituie Penitenciarul nr. 13 urma să fie construit, însă lucrările de construcție a acestuia nici nu au început. Penitenciarele din Moldova sunt într-o stare dezastruoasă și supra-populate, inclusiv și din motivul aplicării excesive a arestării preventive. Autoritățile Republicii Moldova au fost atenționate de mai multe ori asupra faptului, că nu aplică forme alternative de prevenție, în situația condițiilor proaste de detenție. Calitatea hranei este determinată în principal de alocarea resurselor insuficiente pentru alimentarea deținuților

Strategia de dezvoltare a sistemului penitenciar pentru anii 2016-2020, care are ca scop definirea unui cadru strategic simplu și funcțional, pentru soluționarea problemelor actuale și diminuarea efectelor acestora asupra deținuților, precum și reafirmarea rolului său în sistemul general al justiției, nu este implementată din varia motive, inclusiv lipsa de suport financiar.

Referitor la evenimentele din aprilie 2009, nici un ofițer de poliție nu a executat o pedeapsă privativă de libertate. Este grav că unii dintre cei împotriva cărora a fost deschisă o procedură penală și mai târziu a fost închisă, au putut să revină și să continue să activeze în forțele de poliție. De asemenea, condamnările nu au vizat ofițeri de poliție de rang superior sau oficiali de stat, care au fost responsabili cu luarea deciziilor operaționale relevante la acea dată. Asemenea carențe au provocat un sentiment profund de nedreptate în rândul victimelor abuzurilor polițienești. Odată cu trecerea timpului, multe dintre victime au pierdut speranța de a obține justiție în Moldova. Unii au căutat dreptate la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) iar alții au decis să părăsească definitiv Republica Moldova.

Pentru a-și îndeplini eficient misiunea de efectuare a controalelor inopinate ale centrelor de detenție, Consiliului pentru Prevenirea Torturii, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, trebuie să-i fie consolidată independența și capacitățile, asigurându-i o logistică adecvată, secretariat și autonomie financiară.

Având în vedere cele sus-menționate, organizațiile semnatare solicită:

1. Executarea în mod eficient a tuturor măsurilor privind combaterea torturii, tratamentelor inumane sau degradante din Planul Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului;
2. Îndeplinirea tuturor recomandărilor și angajamentelor internaționale asumate pentru a preveni tortura și a susține victimele torturii;
3. Consolidarea independenței și a capacităților procurorilor responsabili de investigarea cauzelor de tortură, tratamente inumane sau degradante;
4. Asigurarea instruirii actorilor din domeniul justiției penale în domeniul prevenirii torturii și a relelor tratamente;
5. Fortificarea capacităților de documentare a cauzelor de tortură, tratamente inumane sau degradante și investigarea eficientă a acestora;
6. Asigurarea dreptului la reabilitarea comprehensivă a tuturor victimelor supuse torturii, tratamentelor inumane sau degradante;
7. Transferarea serviciului medical din centrele de detenție din subordinea Ministerului Afacerilor Interne în subordinea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale RM;
8. Transferarea serviciului medicale din Administrația Națională a Penitenciarelor din subordinea Ministerului Justiției în subordinea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale RM;
9. Transferarea controlului asupra izolatoarelor de detenție provizorie din subordinea MAI în subordinea Ministerului Justiției;

10. Urgentarea construirii unui nou penitenciar în municipiul Chișinău, evitând supraaglomerarea Penitenciarului nr. 13;
11. Consolidarea independenței și capacităților Consiliului pentru Prevenirea Torturii în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii;
12. Implementarea recomandărilor Comitetului ONU împotriva Torturii formulate din anul 2017, pentru a institui proceduri clare de comportament a poliției în situații similare, asigurarea unui nivel de asistență medicală în sistemul penitenciar conform cu standardele CPT minime, de a crește capacitatea de investigare a procuraturii a infracțiunilor de tortură și de a face justiție în cazurile de tortură.

Doar prin sprijinul direct acordat victimelor torturii, tratamentelor inumane și altor forme de violență, putem dovedi determinarea fără echivoc și un angajament clar de a lupta împotriva acestor fenomene și a impunității!

Lista organizațiilor semnatare este deschisă

1. RCTV Memoria
2. Amnesty International Moldova
3. Asociația Promo-LEX
4. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM)
5. Centrul de Drept al Avocaților
6. Human Rights Embassy
7. Platforma pentru Egalitate de Gen
8. Clubul Politic al Femeilor 50/50
9. Asociația Femeia pentru Societatea Contemporană
10. Asociația Obștească "Inițiativa Pozitivă"

Lista organizațiilor semnatare este deschisă.